

tola positum est ad Romanos. Cum enim dixisset : « Ita » ut serviamus in novitate spiritus, et non in vestustate » litteræ¹, quæ sententia simillima set illi quam iste non intelligens posuit : continuo prospexit istos futuros verbosos atque blasphemos, qui putaturi essent ex hoc Legem fuisse reprehensam ; moxque subjunxit : « Quid ergo dicemus : Lex peccatum est ? Absit : sed peccatum non » cognovi nisi per Legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi Lex diceret : Non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine Lege enim peccatum mortuum est. Ego autem vivebam aliquando sine Lege : adveniente autem mandato, peccatum revixit. Ego autem mortuus sum, et inventum est mihi mandatum quod erat in vitam, hoc esse in mortem. Peccatum enim occasione accepta per mandatum fefellit me, et per illud occidit. Itaque Lex quidem sancta, et mandatum sanctum et justum et bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors ? Absit : sed peccatum ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem². » Ecce quid est « ministratio mortis : » ecce quid est, « Littera occidit : » ecce quemadmodum « Lex non est peccatum, » et mandatum erat in vitam ; et lex sancta, et mandatum sanctum et justum et bonum : » et tamen quia de ipso bono interficitur inobediens anima, ubi Dei non adjuvat gratia, ministratio mortis facta est Lex in Veteri Testamento propter occidentem litteram, et ministratio vitæ facta est gratia in Novo Testamento propter vivificantem spiritum. Quod est autem « ministratio mortis et ministratio damnationis ; » hoc est, « Occasione accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam ; » hoc est, « Adveniente mandato peccatum

¹ Rom. vii, 6. — ² Ibid. 7-13.

» revixit ; » hoc est, « Inventum est mihi mandatum quod » erat in vitam, hoc esse in mortem ; » hoc est, « Occasione » accepta peccatum per mandatum fefellit me, et per » illud occidit ; » hoc est, « Lex subintravit, ut abundaret delictum¹ ; » hoc est, « Lex iram operatur² ; » hoc est, « Virtus peccati Lex³. » Prohibitio enim peccati quod est Lex, auget profecto desiderium peccandi : quod non extinguitur, nisi contrari desiderio recte faciendi, ubi « Fides per dilectionem operatur. » Hoc autem non præstat littera jubens, sed spiritus juvans : non Lex ergo, sed gratia : non Vetus Testamentum « In servitutem generans, quod est Agar, » sed novum in quo non sunt « ancillæ filii, sed liberæ, qua libertate Christus nos liberavit⁴. » Et tamen Lex sancta est, et mandatum sanctum et justum et bonum. Per hoc mandatum sanctum et justum et bonum, in his qui non habent spiritum Christi operatur peccatum omnem concupiscentiam. Qualem se fuisse in Vetere Testamento etiam ipse Apostolus ostendens, « Occasione, inquit, accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam⁶. » Per quod mandatum, nisi quod ait : « Concupiscentiam » nesciebam, nisi Lex diceret : Non concupisces ? » Numquid malum est non concupiscere ? Imo maxime bonum. Bona est ergo Lex quæ hoc dicit : sed ubi non adest vivificans spiritus, hæc ipsa Lex quæ bonum dicit occidit : quia peccati virtus est, cum per illam operatur omnem concupiscentiam, inflammando prohibitionem ; quod non extinguitur per jubentem litteram timore pœnæ, sed per juvantem spiritum dilectione justitiæ. Ideo ait : « Peccatum » ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est » mortem. » Non enim ait, per malum : sed, « per bonum. »

¹ Rom. v, 20. — ² Id. iv, 16. — ³ 1 Cor. xv, 56. — ⁴ Gal. iv, 6. — ⁵ Id. iv, 24. — ⁶ Rom. vii, 8.

Hic evigilent, si possunt, qui Legem Dei atque ejus ministrum Moysen cæco et furioso corde reprehendunt. Ideo quippe est ministratio mortis, quia peccatum per bonum operatum est mortem: ideo est ministratio damnationis, quia peccatum per bonum operatum est damnationem.

XXIX. Non autem omnes qui Christiani appellantur, ad Christum transeunt: sed quibus aufertur velamen, quod in lectione Veteris Testamenti manet. Qui enim sunt in Vetere Testamento, impediente velamine, nec Vetus intelligunt, nec Novum: qui autem transeunt ad Christum, remoto velamine per Novum, intelligunt et Vetus et Novum. Utinam et isti cæci oppugnatores Legis et Prophetarum, sic transeant ad Christum, ut non sint in eis, in quibus obvelatum est et ipsum Evangelium. In his enim qui pereunt, esse obvelatum ait Apostolus, «in quibus Deus sæculi hujus excæcavit mentes infidelium, ut non fulgeat illuminatio Evangelii gloriæ Christi, qui est imago Dei¹.» Ubi miser iste Deum sæculi hujus vult intelligi malum: tanquam illi servierit Moyses in Vetere Testamento, quasi hoc Apostolus dixerit. Ubi si necesse esset intelligi Deum sæculi hujus, deum impiorum, hoc est, diabolus; «Quoniam omnes dii gentium dæmonia, et utique multo maxime princeps dæmoniorum: non mirum esset, quandoquidem quorumdam deus etiam venter est dictus: ait enim Apostolus: «Quorum deus venter est²;» nec ideo deus venter est. Ita si potest dici deus hujus sæculi diabolus, non ideo diabolus deus est; quia nec dæmonia sunt dii, quamvis dii gentium sint dæmonia. Potest quippe sæculum in malo intelligi: unde dicit apostolus Petrus: «Eripite vos de præsentis sæculi maligno³.» Sed cum alter pateat intellectus, quid necesse est hic diabolus putare significatum, ac non potius Deum verum,

¹ 2 Cor. iv, 4. — ² Philip. iii, 19. — ³ Psal. xcvi, 5; 2 Petr. i.

justum et bonum, qui excæcaverit mentes in fidelium sæculi hujus: ut non hic distinguatur, «In quibus Deus sæculi hujus,» ac deinde subinferatur, «Excæcavit mentes infidelium;» sed ita potius, «in quibus Deus, ac deinde subinferatur, «sæculi hujus excæcavit mentes infidelium;» hoc est, infidelium sæculi hujus mentes excæcavit.

XXX. Sed istis non placet, ut Deus bonus mentes excæcet aliquorum. Non enim attendunt Salvatoris verba dicentis: «In judicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident videant, et qui vident cæci fiant¹.» Ille igitur qui secundum Apostolicam sententiam, «Cujus vult miseretur, et quem vult obdurat²,» procul dubio quem vult illuminat, et quem vult excæcat³. Sed non est iniquitas apud Deum, cui dicit Ecclesia: «Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine⁴.» Illuminat ergo misericordia, excæcat judicio: utique æquissimo, etsi occultissimo. «Inscrutabilia enim sunt judicia ejus⁵.» Cui tamen dicitur: «Sedisti super thronum qui judicas æquitatem⁶.»

XXXI. Huic Deo servivit Moyses, cæterique Prophetæ, quos justos sine dubio Dominus ipse testatur. Horum quippe Judæi sepulcra construebant, et monumenta ornabant, quibus dicit: «Ædificatis sepulcra Prophetarum, et ornatis monumenta justorum⁷.» Sed illi omnes, etsi pro temporis dispensatione Veteris Testamenti ministrabant figuris, ad Novum tamen Testamentum, quamvis nondum revelatum, per gratiam Dei pertinebant, ad quod pertinebat Abraham. Hinc quippe isti, si remoto velamine legerent, intelligerent ita non esse inimicum Evangelium Legi quæ data est per Moysen⁸, sicut inter se non sunt inimici Abraham et ipse Moyses: quos utique et isti eundem coluisse confitentur Deum, quamvis eum sic blasphemaverint.

¹ Joan. ix, 39. — ² Rom. ix, 18. — ³ Ibid. 14. — ⁴ Psal. c, 1. — ⁵ Rom. xi, 33. — ⁶ Psal. ix, 5. — ⁷ Matth. xiii, 29. — ⁸ Joan. i, 17.

ment, ut eum Deum negent. Et tamen Apostolus promissiones, quæ factæ sunt Abraham, quia Novum Testamentum significabant, sic opponit Legi per Moysen datæ, ut hæc duo inter se inimica videantur. Quid enim aliud ad Romanos dicit? « Non enim per Legem promissio Abraham » aut semini ejus, ut hæres esset mundi, sed per justitiam » fidei. Si enim qui per Legem hæredes sunt, exinanita est » fides, et evacuata est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim lex non est, nec prævaricatio¹. » Attendant quemadmodum sic disputat, veluti contra Legem, ut ex priore illa quæ facta est ad Abraham promissione convincat, quod non sint hæredes ex Lege quicumque sint hæredes Dei, sed ex promissione. Itemque ad Galatas: « Fratres, inquit, secundum hominem dico » tamen hominis confirmatum testamentum nemo irritum » facit, aut superordinat. Abraham dictæ sunt promissiones » et semini ejus. Non dicit: Et seminibus, tanquam in » multis; sed tanquam in uno, Et semini tuo, quod est » Christus. Hoc autem dico, testamentum confirmatum » a Deo, quæ post quadringentos et triginta annos facta » est Lex, non infirmat ad evacuandam promissionem. Si » enim ex Lege hæreditas, jam non ex promissione. Abraham » autem per repromissionem donavit Deus. Quid ergo » Lex? Transgressionis gratia proposita est, donec veniret semen cui promissum est². » Nescio utrum isti qui Legem non intelligentes criminantur, inveniunt aliquid ex Evangelio vel ex Apostolicis litteris, quod ita videatur eidem Legi adversum esse atque contrarium, quemadmodum hoc videtur, quod ex promissionibus quæ Abraham factæ sunt opponit Apostolus. Si ergo legem oderunt, Abraham diligant.

XXXII. Sed nec hoc volunt. Nam et ipsi patri gentium,

¹ Rom. iv, 13-15. — ² Gal. iii, 15-19.

ad quem promissiones factas nunc in omnibus gentibus videmus impleri, crimen fornicationis objiciunt. Iste quippe procul dubio cui respondemus, ex illis se esse manifestat, de quibus prædictum est, Apostolo dicente: « Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus recedent quidam a fide, attendentes spiritibus » seductoribus et doctrinis dæmoniorum in hypocrisi mendaciloquorum, cauteriatam habentes conscientiam suam, » prohibentes nubere¹. » Non enim reperitur Abraham aliquo se contaminasse adulterio: quoniam non lubrico libidinis amavit ancillam; sed ab uxore accepit, quando uxor ejus fecit de jure suo quod voluit, volens habere filios de marito suo, quamvis ex utero alieno²: ubi nulla omnino lasciviendi, sed sola cogitata est causa generandi. Iste autem Abraham, etiam usque ad decrepitam senectutem, fornicationis objicit crimen, profecto quia et post mortem Saræ alteram duxit³. Ubi etsi nullum intelligeretur rei abditæ sacramentum, propter hoc solum id facere debuit Abraham, ne putarent hæretici adversus Apostolum, quibus etiam Tertullianus astipulator assistit, post uxoris mortem, crimen esse ducere uxorem. Sed sicut sibi iste videtur invenire in Apostolicis litteris, quæ dicat contra Legem per Moysen datam, vel contra Testamentum Vetus; inveniatur et aliquid adversum Abraham, quod ex Evangelicis litteris sonare videatur: omnino non inveniet. Ubi cum ille nominatur in libris Testamenti Novi, cum honore debito nominatur: ita ut Judæis diceret ipse Dominus: « Si filii Abraham estis, facta Abraham facite⁴. » Ac per hoc iste qui blasphematur Abraham, Christum profecto blasphematur, qui tale testimonium perhibet Abraham.

XXXIII. Sed dicat, si potest, quam personam illarum quinque gerebat Apostolus, cum sic prædicaret Abraham?

¹ 1 Tim. iv, 1-3. — ² Gen. xvi, 2. — ³ Id. xxv, 1. — ⁴ Joan. viii, 39.

Si enim eis qui sine Lege fuerant, factus erat quasi esset et ipse sine Lege, illi Abraham non noverant. Ergo aliquem principem, sive Romanorum, sive Græcorum, sive aliquem philosophorum debuit invenire quem talibus prædicaret; ut eis, sicut huic placet, talem se quales ipsi erant fingendo, congrueret: non Abraham nescio quem alienigenam patrem gentis Hebrææ, longe ab eorum moribus, longe ab eorum ritibus, longe ab eorum cognationibus alienum. Si autem Judæis tanquam Judæus factus erat, aut eis qui sub Lege erant tanquam esset et ipse sub Lege, ut quid dicebat non esse hæredes ex Lege? Ut quid dicebat: « Lex iram operatur¹? » Ut quid dicebat: « Lex » prævaricationis gratia posita est²? » quod æquo animo ferre non possent qui gloriabantur in Lege. Quod si ut infirmus loquebatur infirmis; et sic eos, ut fallacibus placet, fallendo lactabat, cur eos ab umbris veteribus, in quibus infirmi quiescebant, sic proturbabat, ut diceret: « Ecce ego Paulus dico vobis, quia si circumcidi » mini, Christus vobis nihil poterit³. » Si autem in illa persona quinta perfectis sapientiam loquebatur, quales solos iste dignos putat quos non fallat Apostolus: quare a contrario vult esse ipse perfectus, ut blasphemet Abraham, quem sic perfectis laudat Apostolus, maxime in illis duobus filiis ejus, uno de ancilla, alio de libera? Si displicet illi cum Ismaël Testamentum Vetus: cum Isaac placeat Testamentum Novum.

XXXIV. An et contra Apostolum propositurus est cathedram pestilentiae, et disputaturus de qualitate figurarum, atque dicturus non eum debuisse figuras rerum honestarum de rebus turpibus ducere? Res enim turpis huic videtur, etiam cum ipsa Sara concubitus conjugalis, quam liberam matrem nostram æternam Jerusalem signi-

¹ Rom. iv, 15. — ² Gal. iii, 19. — ³ Id. v, 2.

ficare testatur doctor Gentium¹, quamvis narium rugas et frontis obducat, et crispato vultu hanc parabolam exhorreat doctor pestilentium; et multo amplius et aspernabilius, quando audit eundem Gentium doctorem, quod scriptum est de masculo et foemina: « Erunt duo in carne » una; » addere et dicere: « Sacramentum hoc magnum » est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia². » Ita-vero ubi essent cognoscenda tantæ rei sacramenta, id est, sacra signa, et in re pudenda, atque in eis verbis quibus verecundia debetur, cognosci non debuisse nec dici, homo iste sciebat, et beatus Apostolus nesciebat? Eat plane iste retro cum suis similibus sociis, qui dixerunt: « Durus est » hic sermo, quis eum potest audire³? » Nos autem audiamus, et intelligamus duo Testamenta in duobus filiis Abraham, duabusque mulieribus ejus commixtione foetatis: sicut duos in carne una, Christum et Ecclesiam, istis nolentibus, sine ulla obscœnitate cognoscimus: sicut mediatorem Dei et hominum hominem Christum Jesum⁴, carnem suam nobis manducandam bibendumque sanguinem dantem, fideli corde atque ore suscipimus; quamvis horribilius videatur humanam carnem manducare quam perimere, et humanum sanguinem potare quam fundere: atque in omnibus sanctis Scripturis, secundum sanæ fidei regulam figurate dictum vel factum si quid exponitur, de quibuslibet rebus et verbis quæ sacris paginis continentur, expositio illa ducatur, non aspernanter, sed sapienter audiamus; et relinquamus istum inania garrientem, et nesciendo quid loquatur, quadam, si dici potest, imperita peritia de figurarum qualitate tractantem. Qui cum dicit rebus congruis non contrariis aliquid esse significandum, potest vanus dicere, semper Deum lucido auro, nunquam nigro atramento scribi oportere: quoniam « Deus

¹ Gal. iv, 26. — ² Ephes. v, 31. — ³ Joan. vi, 61. — ⁴ 1 Tim. ii, 5.

» lux est, et tenebræ in eo non sunt ullæ¹. » Homo est enim, qui putat Apostolum, ut congrueret infirmis et imperfectis, multa falsa et improbanda dixisse, quia testimoniis quæ de Lege ac Prophetis ponit, quam venerabiliter Scripturas illas accipiat per epistolas ejus apparet. Nec cogitat tam perverso sensu posse defendi etiam illa quæ in veteribus Dei libris immundus atque impius quasi pius et mundus horrescit. Nam si ei quispiam dicat similis ejus: Ea quæ te offendunt in Lege ac Prophetis falsa sunt, sed propter infirmos et imperfectos sic ea Spiritus sanctus poni voluit: quid pari suo vano contra hoc respondeat non habebit. Convincitur enim regula falsa, sed sua; nec sapientis ac docti, sed stulti, sicut ipse est, atque ineruditi manu, suo tamen gladio jugulatur.

XXXV. Post hæc sane sacrilegi et vani hominis sacrilega vaniloquia, quibus me respondisse sufficienter existimo: hoc est, de initio Geneseos; de lucis fabrica; de die vel sole; de causa constituendi hominem; de peccato Adæ; de fabrica hominis; de persuasu serpentis; de maledicto in homine, et de vitæ arbore, de poenitentia Dei; de diluvio; de arcu in nubibus; de induratione cordis Pharaonis; de spiritu mendacii secundum Michæam prophetam²; de testimonio Isaïæ prophetæ, propter quod ait: « Filios genui et exaltavi³; » quibus rursum dicit: « Filii scelesti, semem pessimum⁴: » et quod item apud eum scriptum esse dixit: « Ego sum Deus faciens bona et » creans mala⁵: » de perditione populi, mandato Moysi; de maledicto quod turpe existimat; de Dei, quam putat, confessa crudelitate; de studio quod putat malitiæ, juxta David regem; de eo quod scriptum est: « Poenitet » me quod constituerim Saül in regem⁶: » de spiritu

¹ Joan. 1, 5. — ² 3 Reg. xxii, 22. — ³ Isai. i, 2. — ⁴ Id. xlv, 7. — ⁵ Exod. xxxii, 27. — ⁶ 1 Reg. xv, 11.

Moysi, cujus Scripturas putat dixisse Apostolum fabulas aniles; de qualitate figurarum; de Abraham; de filiis Heli sacerdotis; de sacrificiis, quæ putat non nisi dæmonibus exhiberi; de Prophetis Dei, quos putat ante adventum Domini non fuisse; de eo quod in Lege positum est, sanguinem esse animam: de Deo cui Moyses servivit, quem putat Deum verum non fuisse: de varietate personarum, in quibus putat Apostolum locutum esse fallaciter. Quæ omnia non hoc ordine persecutus sum, qui est in libro ejus; sed sicut nostræ disputationis sibimet connexa series postulavit.

XXXVI. Post hæc ergo omnia titulum posuit, ita se habentem: Discretio spirituum malignitatis et bonitatis. Et cœpit contrariis inter se brevibus crebrisque sententiis laudare Christum, et accusare Legis Deum, hoc modo, velut eum ad quem scribebat exhortans: « Quare igitur, frater, inquit, recedentes ab iniquitate præteriti erroris, intendamus Christum verum ac summum Deum, non hujus sæculi principem et mundi factorem, in quo nos peregrinari sæpissime declaratum est. Intendamus, inquam, illum pium ac mitem, qui nos suæ cognationis ostendens, mundi lumen vocavit: non illum qui secundum scripturas Judaïcas terrenum nobis initium assignans, in terra nobis finem indixit. Intendamus illum qui nos fratres appellans, vigilare ac divina sapere persuasit: non illum qui nec dignoscentiæ quidem sensum habere permisit. » Atque hoc modo cætera multa contextuit.

XXXVII. Cui loco libri ejus ita respondendum putavi, ut etiam ego vos exhortarer: Intendamus Christum verum et summum Deum, veri et summi Dei unicum Filium, non hujus sæculi malignum principem, sed tamen mundi, hoc est, cœli terræque factorem, qui nos tanquam peregrinos vitam temporalem in hac agere mortalitate præce-

pit. Intendamus, inquam, illum misericordem ac mitem, qui nos fratres suos fecit gratia, non natura. Ipse est enim, non alius sicut hic putat, qui secundum Scripturas terrenum nobis corpus, animam vero flatu dedit, utrumque faciens, non eorum aliquid gignens. Qui nos vigilare ac divina sapere jussit et fecit. Ipse est enim, non alius, sicut hic putat, qui dignoscentiam boni ac mali ne peccando experiremur, admonuit. Qui nos ad immortalitatem vocans, coelestia nobis regna promisit. Ipse est enim, non alius, sicut hic putat, qui nos post peccatum reos, ab aeternae vitae felicitate secrevit, et terreno labore punivit. Qui nos, non sicut iste dicit, nihil ignorare, sed utilia scire praecepit: nec sicut iste sentit atque a veritate dissentit, scientiam damnavit in nobis, quae fit sapiendo justitiam, sed quae fit experiendo peccatum. Qui nos quod errere moriebamur miseratus est. Ipse est enim, non alius, sicut hic putat, qui nos morti, non ex quo sapere coepimus, quod iste ait, sed ex quo deliquimus, destinavit. Qui nos proprias facultates hortatur spernere, imo vero loco tutiore recondere: cum ipse sit, non alius, ut hic putat, qui se non tantum coelestium, verumetiam terrenorum Dominum ostendens, ea quae impii possidebant, expoliatione plectendi, suos, quibus hoc pro tempore congruebat, auferre atque habere, sive jussit, sive permisit¹. Qui donat delicta conversis: cum ipse sit, non alius, ut hic putat, qui in tertiam et quartam progeniem retribuit digna perversis. Qui non omnium, sicut iste ait, sed eorum quos ante praescivit et praedestinavit, delicta dimittit. Ipse est autem, non alius, sicut hic putat, qui delicta quorundam, ad poenalem animi dolorem terroremque majorem, etiam illorum qui ea non admiserant, non spiritualibus, sed corporalibus mortibus vindicavit, ut conditio morta-

¹ Matth. vi, 19, 20.

lium qua fuerant post paululum morituri, etiam isto modo serviret Dei providentiae, et in usum cederet disciplinae. Quis nos non in totum irasci prohibuit, quandoquidem et ipse iratus est ubi oportuit: sed irasci et non peccare praecipit. Ipse est autem, non alius, non qui vindicandi causas, sicut iste affirmat, inquit; sed vindicandas causas, quando ipse novit, advertit. Qui nos, ne quando juraremus, monuit: ut quoniam falli possumus, longe simus a perjurio non jurando. Ipse est autem, non alius, ut hic putat, qui suae sententiae veritatem ad incredulos increpandos, ubi opus esse judicavit, etiam jurando firmavit. Sicut autem homo jurans adhibet testem Deum, ita se ipsum Deus. Qui nos in fide verbi veri stare jussit. Ipse est enim, non alius, sicut hic putat, non qui voluntatem suam, sicut iste blasphematur: sed qui res quas voluit, non mutata voluntate mutavit. Qui nos viam veritatis docuit. Ipse est enim et Deus Prophetarum, qui nunquam, sicut iste calumniatur, falsis promissionibus suos decipit. Qui nos irreprehensibiles esse mandavit. Ipse est enim et Deus Prophetarum, qui nunquam, sicut iste criminatur, se ipse reprehendit, nec eum sicut hominem quidquam poenituit: sed rerum futurarum mutationem, quas se mutaturum sine ulla sui mutatione ab aeternitate praescivit, velut humana hominibus locutione praedixit. Qui nobis iram Dei metuendam et in Evangelio commendavit. Ipse est enim et Prophetarum Deus, qui non sui animi perturbationem, sed justam severamque vindictam, irae vel indignationis nomine nuncupavit. Qui alterum ab altero non utcumque laedi, sed injuria laedi noluit. Ipse est enim et Prophetarum Deus, qui sive per homines, sive per Angelos sanctos, etiam temporalibus corporum mortibus, quos voluit, utiliter aut mulctavit, aut terruit. Qui docuit ad concupis-